

NR 6 | 2023

RAPPORT

HÖGERNS LOTTERILÖGNER

MARTIN RYNOSON

tankesmedjan
TIDEN

ISBN: 978-91-89117-46-4

© Tankesmedjan Tiden 2023

Text: Martin Rynoson

Illustration: skärmdump från M-Lotteriets hemsida 2023-06-20

Grafisk form: Johan Resele

Inledning

Våren 2022 gav den näringslivsfinansierade högertankesmedjan Timbro ut boken *Kommandohöjderna*, skriven av Adam Danieli, i dag politisk tjänsteman åt justitieminister Gunnar Strömmer (M). I boken argumenterar Danieli för att undanröja de fördelar som han menar att Socialdemokraterna tillskansat sig under partiets många år i regeringsställning. För att uppnå detta efterfrågar han följande lagändringar:

- Ta bort regeln att tillstånd för lotterier bara kan ges till allmännyttiga föreningar.
- Ta bort undantagen från spelskatt, kreditförbud och kundkänedom för lotterier som omsätter betydande belopp.
- Ta bort hyressättningsavgiften och lagkravet på boinflytande.
- Avskaffa Folkbildningsrådet och slopa den offentliga finansieringen av folkbildning.¹

Syftet med denna agenda är att angripa Socialdemokraterna genom att förstöra den breda arbetarrörelsens organisatoriska infrastruktur och finansiering.

Den 28 april 2023 rapporterade Expressen att högerregeringen avser att ändra lagstiftningen kring lotteriverksamhet, i syfte att omöjliggöra för politiska partier att bedriva lotterier på det sätt som tidigare gällt. Eftersom Socialdemokraterna är det enda partiet som får in betydande delar av sina ekonomiska medel från lotterier skulle en sådan lagändring bli en hård smäll för det största oppositionspartiet.²

Sverigedemokraternas rättspolitiska talesperson Tobias Andersson kommenterade det genom att säga att Tidölaget ”säkerställer att vi drar tillbaka den korruption som Socialdemokraterna drivit igenom för sin egen skull”.³

När statsminister Ulf Kristersson (M) uttalade sig i frågan några dagar senare, så gjorde han det på följande sätt: ”Jag har tyckt under lång tid att vi behöver

---

1 <https://timbro.se/app/uploads/2022/04/rapport-kommandohoprocentCCprocent88jderna.pdf>

2 <https://www.expressen.se/nyheter/forbud-mot-partilotterier-tas-fram-hart-slag-mot-s/>

3 <https://www.expressen.se/nyheter/sds-lotteriangrepp-s-ilskan-mot-forslaget/>

mer transparens vad gäller partifinansiering. De här lotterierna, det har visat sig i många artiklar, är en ljusskygg verksamhet.”⁴

Sedan dess har högerens talepunkter visserligen skiftat: Å ena stunden säger de att det handlar om oro över spelmissbruk, bara för att i nästa sekund hävda att huvudskälet är ett åtgärda en påstådd brist på transparens i partiernas ekonomi. Sverigedemokraternas rättspolitiska talesperson Tobias Andersson har dock konsekvent varit ärlig med vad det egentligen handlar om: ”Vi måste dra åt den pengakran som finansierar socialdemokratin.”⁵

Denna kortrapport syftar till att bemöta och vederlägga de lögner och myter som högern sprider om Socialdemokraternas lotteriverksamhet.

Socialdemokraternas lotteriverksamhet

Socialdemokraterna och SSU äger tillsammans den ekonomiska föreningen A-lotterierna, som i sin tur äger spelbolaget Kombispiel, bildat 1956. Detta företag torgför i dag fyra olika prenumerationslotterier (Kombilotteriet, Drömreselotteriet, Motorlotteriet och Extralotteriet) samt skraplotten Glädjelotten. Kombispiel omsätter totalt cirka 300 miljoner kronor om året, med A-lotteriernas ägare som förmånstagare, och ger SSU och Socialdemokraterna totalt cirka 50 miljoner kronor om året.

4 <https://www.expressen.se/nyheter/kristersson-om-lotterna-ljusskygg-verksamhet/>

5 <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/9zGQEE/sd-vill-stoppa-socialdemokraternas-lotterier>

Utredningen

I en promemoria från Regeringskansliet, datumstäplat den 15 juli 2023, anges uppdraget och direktiven för utredningen "Översyn av regleringen för partipolitiska lotterier".⁶

Utredningen ska bland annat föreslå två huvudsakliga alternativ för ny lagstiftning:

- Ändra spellagen så att politiska partier inte längre ska kunna tjäna pengar på lotteriverksamhet.
- Lagstifta så att lotterier till förmån för partipolitiska verksamheter dels måste redovisa sin partikoppling öppet, dels inte längre ska omfattas av samma förmånliga skatteregler – eller bestämmelser om kreditförbud och bonusbegränsning – som de andra allmännyttiga lotterierna.

Utredningen ska sedan ta ställning till dessa två alternativ och ange vilket av dem som är mest ändamålsenligt. Utredaren, Gunnar Larsson, är tidigare konsumentombudsman och generaldirektör för Konsumentverket. Han ska presentera sin rapport för Finansdepartementet senast den 29 februari 2024.

När nyheten om utredningen nådde svenska medier, på måndagen den 19 juni, kommenterade finansmarknadsminister Niklas Wykman (M) utredningsdirektiven och lyfte då specifikt risken för spelmissbruk och bristande transparens som argument för ny lagstiftning.⁷

---

6 <https://www.regeringen.se/contentassets/68cf1a9b9a134ed7b25289c2e150f505/uppdragsbeskrivning-oversyn-av-regleringen-for-partipolitiska-lotterier.pdf>

7 <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/politiska-lotterier-ska-ses-over-regeringen-tillsatter-utredning>

Frågor och svar

Ger den nuvarande lagstiftningen kring lotterier ett särskilt undantag till just Kombispiel, för att gynna Socialdemokraterna?

Nej.

- I Sverige får lotterier om pengar bara drivas till förmån för allmännyttiga verksamheter (ideella föreningar och stiftelser).⁸ Undantagen som finns gäller för mindre lotterier, exempelvis om en hembygdsförening i en kommun anordnar en lotteridragning samband med en aktivitet och prispotten är varor eller bara är en mindre summa pengar. Nationella lotterier med stora summor i prispotten måste dock alltid registreras hos Spelinspektionen.
- Lagstiftningen är likadan för alla allmännyttiga lotterier. Samma regler som gäller för Kombispiel gäller också för Bingolotto, Postkodslotteriet och alla andra lotterier som ägs av ideella föreningar, till exempel idrottsrörelsen, Svenska kyrkan eller andra politiska partier. Denna modell ställde alla riksdagspartier sig bakom så sent som hösten 2022.⁹
- Även Moderaterna har en egen lotteriverksamhet – M-lotteriet – och Sverigedemokraterna har ansökt och beviljats spellicens, men har inte lyckats få i gång verksamheten.
- När Moderaterna startade sin lotteriverksamhet år 2020 sa partiledaren Ulf Kristersson att det är "jättebra" eftersom Moderaterna "vill vara mindre beroende av bidrag och mer beroende av vad människor ger frivilligt".¹⁰ Partisekreteraren Gunnar Strömmer var lika entusiastisk: "Det känns fantastiskt roligt att få lansera M-Lotten och ge alla som köper lotter möjlighet att både vinna fina priser och stärka Moderaterna inför valet!"¹¹

---

8 <https://www.spelinspektionen.se/licensansokan/spelformer/lotterier/>

9 <https://data.riksdagen.se/fil/29CF3B40-FD93-42C5-9461-29C97441BE45>

10 <https://www.expressen.se/nyheter/m-kritiserade-s-startar-eget-lotteri/>

11 <https://moderaterna.se/nyhet/moderaterna-startar-m-lotteriet/>

Gör högerpartierna detta för att motverka spelmissbruk och värna om utsatta människor?

Nej.

- Prenumerationslotterier med veckodragning (till exempel Kombilotteriet eller Bingolotto) har minimal risk för spelmissbruk. Enligt Folkhälsomyndigheten är lotterier den typ av hasardspel som har lägst risk för problem-spelande.¹² Missbruksrisken är störst i exempelvis vadhållning, poker och andra kasinospel med omedelbar vinstutdelning.
- Om högerregeringen menade allvar med att gå till angrepp mot spelmissbruket så borde man därför börja med hårdare reglering avseende nätkasino, betting och liknande. I stället har Moderaterna tvärtom föreslagit privatisering av Svenska spels sportbettingdel, och stärkta möjligheter för vinstdrivande spelbolag att locka till sig nya kunder.¹³ När den tidigare S-regeringen år 2020 ville hindra nätkasinonas medvetna försök att tjäna pengar på spelmissbrukare så kallade Moderaterna detta för ”oproportionerligt”.¹⁴
- Vidden av högerns hyckleri blir än mer påtaglig av att flera moderata och sverigedemokratiska makthavare har aktier för mångmiljonbelopp i just företag som specialiserat sig på beroendeframkallande vadslningsprogram. Detta gäller till exempel nuvarande bistånds- och utrikeshandelsminister Johan Forssell (M)¹⁵ och Sverigedemokraternas partisekreterare Mattias Bäckström Johansson.¹⁶

Driver Kombilotteriet fattiga pensionärer till Kronofogden?

Nej.

- Precis som till exempel Bingolotto möjliggör Kombispiel för sina kunder att betala på faktura. Tidigare, när lottköparna inte betalade sina fakturor, gick ärendet vidare till inkasso och därefter – om kunden fortfarande inte betalade – till Kronofogden. År 2017 uppmärksammade Dagens Nyheter att Kombispiel drivit sammanlagt 8 079 personer till Kronofogden under några års tid.¹⁷ När omfattningen blev känd slutade Kombispiel att driva ärenden vidare till Kronofogden.

12 <https://www.folkhalsomyndigheten.se/spelprevention/statistik/spelproblem/>

13 <https://www.casinofer.se/nyhet/1766/moderaterna-vill-privatisera-svenska-spel>

14 <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/4qwd89/hardare-press-pa-spelbolag-slar-fel>

15 <https://www.svd.se/a/P440Ep/ny-minister-med-stor-aktieportfolj>

16 <https://aip.nu/sd-topp-med-spelaktier-motionerar-for-att-gynna-spelbolagen/>

17 <https://www.dn.se/ekonomi/s-saljer-lotter-pa-kredit-till-skuldsatta-och-driver-tusentals-till-kronofogden/>

- Sedan sex år tillbaka skickas alltså inga obetalda fakturor till Kronofogden. Om en prenumerant inte betalar en faktura så vidtas inga åtgärder annat än att kunden inte får fler lotter.

Är lotteriverksamheten ett sätt för Socialdemokraterna att kringgå transparens i partifinansieringen?

Nej.

- Alla politiska partier i Sverige måste redovisa sina intäkter till Kammarkollegiet. Socialdemokraternas årsredovisningar till Kammarkollegiet finns att ta del av på nätet.¹⁸ Alla Kombispels kunder, oavsett belopp, finns registrerade i företagets reskontra, så det går inte att skänka pengar anonymt till Socialdemokraterna eller via Kombispiel.
- Försäljningen av en Kombilott för 200 kronor ger cirka 20 kronor till Socialdemokraterna. En prenumerant kan köpa lotter för maximalt 3 000 kronor i månaden, vilket alltså motsvarar 3 600 kronor till Socialdemokraterna på ett år. Detta är långt under den nivå på cirka 26 000 kr per år som krävs för att partierna ska behöva ange den enskilda gåvogivarens namn till Kammarkollegiet.

Riskerar den nuvarande lotterilagstiftningen att underminera medborgarnas förtroende för det politiska systemet och/eller de politiska partierna?

I utredningsdirektiven som regeringen presenterat står följande: ”Det har i den allmänna debatten framförts kritik mot att politiska partier kan bedriva lotteriverksamhet och mot att sådana lotterier omfattas av vissa särskilda bestämmelser[.]”¹⁹ Samma vaga hänvisningar till ”den allmänna debatten” framförs av Niklas Wykman i vederbörandes kommentarer till media den 19 juni 2023.

- Den ”kritik” som framförts i ”den allmänna debatten” har – nästan uteslutande – bestått av samma gnäll, år in och år ut, från samma högerpolitiker som tagit fram utredningsdirektivet i fråga.
- Om det fanns en så stark antipati mot partipolitiska lotterier att det underminerade medborgarnas förtroende för partierna, så borde detta rimligtvis synas i opinionen. Ändå är Socialdemokraterna – som varit mest framgångsrika i att använda lotteriförsäljning för att finansiera sin verksamhet – det i särklass mest populära partiet i Sverige, med ett starkare opinionsstöd än Moderaterna och Sverigedemokraterna tillsammans.

¹⁸ <https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/insyn-i-partiers-finansiering/hitta-statistik-pa-redovisade-intakter/intaktsredovisningar-politiska-aktorer-2018-och-framat/redovisning?id=66>

¹⁹ <https://www.regeringen.se/contentassets/68cf1a9b9a134ed7b25289c2e150f505/uppdragsbeskrivning-oversyn-av-regleringen-for-partipolitiska-lotterier.pdf>

Kritik från höger

Även debattörer och före detta politiker från högersidan har uttalat sig kritiskt mot regeringens angrepp på oppositionens finansiering.

- Ulrika Schenström, tidigare statssekreterare åt dåvarande statsminister Fredrik Reinfeldt (M) och nu vd för tankesmedjan Fores, menade att högerregeringens förslag ”drar tankarna till regimer som medvetet använder regeringsmakten för att försvaga och ytterst beseгра sina politiska motståndare”. Hon fick medhåll av tidigare M-ministern Sven-Otto Littorin, som menade att det är ”en riktig varningsklocka när regeringsmakten används för dylika ändamål”.²⁰
- Även borgerliga Dagens Nyheters ledarsida varnade för vad som kan komma av regeringens förslag: ”Drivs förändringarna igenom innebär det en enorm förflyttning i svensk politik. Normerna för vad riksdagsmajoriteten får göra mot minoriteten förändras i ett nafs.”²¹
- Till och med Expressens regeringsnära ledarsida kritiserade förslaget, och var även de ärliga med vad det egentligen handlar om: ”[A]tt rikta lagstiftning direkt mot en politisk motståndare borde en borgerlig regering hålla sig för god för”.²²

---

20 <https://www.expressen.se/nyheter/tidigare-m-toppar-sagar-regeringens-lotteriforbud/>

21 <https://www.dn.se/ledare/sd-och-regeringen-ar-pa-vag-att-skicka-ut-svensk-demokrati-pa-en-farlig-resa/>

22 <https://www.expressen.se/ledare/s-hyckleriet-ar-franstotande/>

Slutord

Det är tydligt att Sverigedemokraterna är mest drivande i frågan, men företrädare från samtliga högerpartier har stått upp som en man för att sprida SD:s och Kristerssons lögner och myter vidare. Det är tyvärr naivt att hoppas på att några av regeringspartiernas ledamöter i riksdagen ska dela Schenströms eller Littorins civilkurage och stoppa lagstiftningen. Tiden då Moderaterna hade hederlighet och skam i kroppen är förbi.

Däremot finns ingen anledning för progressivt och demokratiskt lagda människor att godta högerens angrepp på oppositionens organisatoriska infrastruktur. Genom att bemöta regeringspartiernas lögner med fakta och sakkunskap så kan vi, om inte annat, kasta in åtskilliga nävar grus i maskineriet.

Tankesmedjan

Tiden vill stimulera progressiv debatt kring de avgörande utmaningar som samhället står inför: klimatomställning, trygghet i förändring och minskad ojämlikhet.

Tankesmedjan Tiden vill visa att det är möjligt att driva progressiv politik i en tid som är både globaliserad och lokal. Vi vill visa att en sådan politik varken behöver vara dogmatisk, låst vid sin historia eller ett resultat av kortsiktiga kampanjstrategier och triangulering.

Vi deltar i den politiska debatten, analyserar samhällsproblem, tar fram rapporter med reformförslag och ordnar seminarier.

Tankesmedjan Tiden ger även ut den socialdemokratiska idétidskriften Tiden.

tankesmedjan
TIDEN